

Vammaispalvelujen kokonaiskustannukset ovat kasvaneet viime vuosina voimakkaasti

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kokonaiskustannukset olivat 370 miljoonaa euroa vuonna 2010. Kustannusten kasvu on ollut viime vuosina suhteellisesti suurempaa kuin muissa sosiaalipalveluissa lukuun ottamatta joitakin vanhuspalveluita. Onkin aiheellista selvittää, missä määrin menolisäys on edistänyt asiakkaiden hyvinvointia.

Vammaispalvelujen arviointia on totuttu tekemään pohjautuen asiakasmääriin ja kokonaiskustannuksiin. Huomiota ei ole kiinnitetty palvelukohtaisiin kustannuksiin ja vaikuttavuuteen. Vammaispalveluissa tarvitaan kuitenkin yksityiskohtaisempaa seurantaa ja palvelujärjestelmän kriittistä arviointia, jotta palvelujärjestelmän toimintaa voitaisiin kehittää ja tehostaa.

Vammaispalveluiden ja muiden sosiaalipalveluiden kustannusvaikuttavuusarvioinnin kehittämiseen tarvitaan lisää mittareita kuvaamaan palvelujärjestelmän onnistumista sekä olemassa olevia seurantajärjestelmiä selvästi parempia aineistoja. Tämän hetken tilanne ei mahdollista laajamittaista valtakunnallista arviointitutkimusta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Terveys- ja sosiaalitalouden yksikkö (CHESS) onkin käynnistänyt vammaispalvelujen arviointi- ja kehittämistutkimuksen. Tätä tutkimusta tehdään yhteistyössä Espoon, Helsingin, Kouvolan ja Vantaan kanssa. Tutkimus on osa laajempaa peruspalveluita arvioivaa tutkimushanketta, jossa kerätään yksilötason tietoa palveluiden käytöstä viiden vuoden seurantajaksona.

Vammaispalvelujen arvioinnin kehittäminen on ajankohtaista siksi, että vammaispalvelulaki uudistettiin syksyllä 2009. Lakimuutoksen keskeisenä tavoitteena oli parantaa vammaisten mahdollisuutta saada henkilökohtainen avustaja ja turvata tämä maksuttomana palveluna. Tavoitteena oli myös parantaa vammaisen henkilön asemaa asettamalla palvelutarpeen selvittämiseksi määräaika minkä lisäksi kunnat veloitetaan laatimaan yksilöllinen palvelusuunnitelma ja tekemään palvelupäätös viivytyksettä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tilannut CHESS:ltä lakimuutoksen taloudellisia vaikutuksia selvittävän tutkimuksen. Arviointitutkimuksen tarkoitus on selvittää olemassa olevalla aineistolla lakimuutoksen vaikutukset asiakasmääriin ja kustannuksiin. Tutkimuksessa tarkastellaan myös palvelusuunnitelmien laatimisen aikataulujen onnistumista. Samalla kartoitetaan olemassa olevat valtakunnalliset tietolähteet ja niistä saatava aineisto.

Näiden kahden CHESS:ssä toteutettavan vammaispalveluihin liittyvän tutkimuksen avulla kartoitetaan vammaispalvelujen nykytilanne, arvioidaan olemassa olevan tietotuotannon riittävyys ja kehitetään uutta arviointia helpottavaa mittaristoa. Vammaispalvelujen osalta tutkimuksen on määrä valmistua vuoden 2013 lopussa.

Antti Väisänen
tutkija
CHESS-yksikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi
(Kuvaaja: Maarit Kytöharju)

Lisää tietoa:

[Vammaispalvelulain muutokset 1.9.2009](#). Kuntainfo 4/2009. Sosiaali- ja terveysministeriö.
Tilastokeskus, Altika, Kuntien talous- ja toimintatilasto.
Vammaispalvelulaki 387/1987